

מטעמי תורת זילים

פרשת חקת – גלגולי נשמות יפתח ובתו

בני גלעד ביקשו מיפתח שיעזור להם נגד בני עמון שנאמר "ויהי פאָשר נלחמו בני עמון עם ישראל וילכו זקני גלעד לקחת את יפתח מארץ טוב: ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון" (שופטים יא, ה - ו). יפתח התמנה עליהם ושלח שליחים אל מלך בני עמון, אך הוא לא שמע אליו. לכן יפתח יצא להילחם ונדר לה' נדר "וינדר יפתח נדר לה' ויאמר אם נתן תנתן את בני עמון בנדי: והנה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשובי בשלום מבני עמון והנה לה' והעליתו עולה: ויעבר יפתח אל בני עמון להלחם בם ויתנם ה' בידו" (שופטים יא, ל - לב). וכאשר יפתח שב מהמלחמה בתו יצאה ראשונה לקראתו שנאמר "ויבא יפתח המצפה אל ביתו והנה בתו יצאת לקראתו בתפיש ובמחלות ורק היא יחידה אין לו ממנו בן או בת" (שופטים יא, לד). יפתח יצטער מאוד על כך שנאמר "ויהי כראותו אותה ויקרע את בגדיו ויאמר אהה בתי החרע החרעתני ואת היית בעלכרי ואנכי פציתי פי אל ה' ולא אוכל לשוב" (שופטים יא, לה). ואכן יפתח קיים את נדרו שנאמר "ויעש לה את נדרו אשר נדר והיא לא ידעה איש ותהי חק בישראל" (שופטים יא, לו).

ויש להתבונן, מדוע עלה כך לבתו של יפתח להיחרג באכזריות על ידי אביה? ומדוע חכמים לא התירו את הנדר ליפתח?

אשת חם הרתה לזנונים מבנו של מלאך לפני הכניסה לתיבת נח

בשמים היו שני מלאכים גדולים שנקראו שמחזא"י ועזא"ל (מטה אהרן לר' אהרן תאומים הדרשן בפירושו על הגדה של פסח דף צז ע"ב ד"ה ילך כי לך). לפעמים שמחזא"י נקרא בשם שמחזא"ל או עז"א) וכשהם ראו שדור המבול עבד עבודה זרה הם ביקשו מה' יתברך שיתן להם רשות לדור בין הבריות, ושלא כמו בני האדם הרי שהם יקדשו את שמו בעולם. ה' נתן להם רשות לרדת (ילקוט שמעוני ספר בראשית רמז מד ד"ה שאלו תלמידיו) והם ירדו משמים (תרגום יונתן בראשית ו, ד) והתגשמו (רבינו בחיי פרשת שלח לך יג, כה ד"ה ושיבו אותם דבר), לכן על שמחזא"י שהיה המיוחד מביניהם נאמר "ויכאחד השרים תפלוג" (תהלים פב, ז) (מאמר חקור דין להרמ"ע מפאנו חלק ד פרק יב). ולאחר שירדו למטה לדור בין הבריות הם החלו לקלקל עם בנות האדם כי הן היו יפות ולא יכלו לכבוש את תאונתם (ילקוט שמעוני ספר בראשית רמז מד ד"ה שאלו תלמידיו) שנאמר "ויקראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מפל אשר בחרו" (בראשית ו, ב).

מלאך מטטרו"ן שלח שליח אל שמחזא"י ואמר לו שעתיד הקב"ה להחריב את עולמו על ידי מבול, ומיד הוא עמד ובכה והצטער על העולם ועל בניו. אחר כך שניים מבניו של שמחזא"י שנקראו 'הינאי' ו'הינאי', חלמו חלומות. בן אחד חלם על אבן אחת גדולה שהיתה מונחת על הארץ כמו שלחן, ושהארץ היתה חרותה וכתובה שורות שורות של תיבות. ואז ראה בחלומו שירד מלאך מן הרקיע ובידו כמין סכין, והיה גורר ומוחק את כל אותן השורות של התיבות ומשייר רק ארבע תיבות לבדן. ובנו השני של שמחזא"י גם חלם חלום ובו ראה פרדס גדול ומשובח נטוע מכל מיני אילנות, והיו בו מלאכים ובידם קרדומות והם קצצו את כל האילנות ולא השאירו בו אלא אילן אחד עם שלשה ענפים. אז שני הבנים עמדו בבהלה מחלומם ובאו אצל שמחזא"י אביהם, והוא אמר להם שפירוש החלומות הוא כי עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם ולא ישייר אלא את נח ובניו. כיון ששמעו כך היו צועקים ובוכים (ילקוט שמעוני ספר בראשית רמז מד ד"ה שאלו תלמידיו, והובא בקיצור בימאמר חקור דין מהרמ"ע מפאנו חלק ד פרק יב).

וכאשר הגיע העת להביא מבול לעולם, אחיה אחד מבניו של שמחזא"י (מהרש"א גמי נדה דף סא ע"א ד"ה יזה עוג שפלט' בשם המדרש) שהיה גם אביו של עוג (עפ"י גמי נדה דף סא ע"א, 'מאמר חקור דין להרמ"ע מפאנו חלק ד פרק יב בשם גמי נדה) בא בזנות על אשת חם בן נח קודם המבול (מהרש"א גמי נדה דף סא ע"א ד"ה יזה עוג שפלט' בשם המדרש) סמוך לכניסתה לתיבה (ילקוט ראובני פרשת נח ז, ז ד"ה סיחון ועוג, רבינו בחיי סוף פרשת חקת ד"ה יוראיתי במדרש) והיא הרתה ממנו (מהרש"א גמי נדה דף סא ע"א ד"ה יזה עוג שפלט' בשם המדרש, רבינו בחיי סוף פרשת חקת ד"ה יוראיתי במדרש) (רבינו בחיי סוף פרשת חקת ד"ה יוראיתי במדרש, מהרש"א גמי נדה דף סא ע"א ד"ה יזה עוג שפלט' בשם המדרש. ראה גמי נדה דף סא ע"א). ומעשה הזנות הזה שהיה לפני הכניסה לתיבה, נודע לנח שם ויפת ונשותיהם (נידו בכל' למחבר 'שבט מוסר' אות קע ד"ה ילקוט ראובני) (וראה בילקוט ראובני פרשת נח ז, ז ד"ה יסיחון ועוג) וכן ברבינו בחיי סוף פרשת חקת ד"ה יוראיתי במדרש ששמחזא"י בעצמו בא בזנות על אשת חם. אך קשה כי על פי ילקוט שמעוני ספר בראשית רמז מד ד"ה שאלו תלמידיו שמחזא"י חזר בתשובה על מעשיו קודם לכן כאשר שמע מה שעתיד לבוא על העולם. וראה 'סדר הדורות' לר' יחיאל היילפרין האלף השני שנת אלף תרנ"ו.

חם עבר איסור ושימש בתיבה כדי לחפות על קלקול אשתו

כאשר באו נח ובניו אל התיבה, הם נאסרו בתשמיש המיטה שנאמר "ויבאת אל התיבה אתה ובניך ונשי בניך אתך" (בראשית ו, יח), "אתה ובניך" – לבדם, "ונשי בניך" – לבדן (בראשית רבה' לא, יב, גמי' סנהדרין דף קח ע"ב בשם ר' יוחנן, 'תנא דבי אליהו רבא' פרק לא אות כו ד"ה וכיון שבא נח). כי בשעה שהעולם נתון בצרה ובחורבן אסור לאדם להזדקק בפריה ורביה, שלא יהיה הקב"ה עוסק

בחורבן העולם והאדם עוסק בבניינו (ימדרש תנחומא' פרשת נח אות יא). **חס ידע שהם נאסרו בתשמיש המיטה בתוך התיבה, אך כיון שאשתו זנתה רצה לחפות** (רבינו בחיי' סוף פרשת חקת ד"ה 'וראיתי במדרש') **ולכסות על זנותה** (ספר 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות ט), **לכן הוא שימש עם אשתו בתיבה** (רבינו בחיי' סוף פרשת חקת ד"ה 'וראיתי במדרש', ספר 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות ל, 'ילקוט ראובני' פרשת נח ז, ז' ד"ה 'סיחון ועוג) **וכוונתו היתה שעל ידי כן יתלו כי העובר שבבטן אשתו הוא בנו, היות שרוב ביאות התשמיש של האשה הן מבעלה** (יידו בכ"ל למחבר שבט מוסר באות קע).

מעשיו של חס נרמזו בשמו על שהיה 'חס לבבו בשכיבה' וזה על דרך שנאמר "גם אם לְשָׁכְבוּ שָׁנִים וְחָס לְהֵם" (קהלת ד, יא) (פירוש 'הרוקח על התורה' פרשת בראשית ה, לב ד"ה וילד נח). **אשת חס ילדה מאותה הזנות את סיחון בתוך תיבת נח** (רבינו בחיי' סוף פרשת חקת ד"ה 'וראיתי במדרש, מהרש"א גמ' נדה דף סא ע"א ד"ה 'זה עוג שפלט' בשם המדרש, 'סדר הדורות' לר' יחיאל היילפרין האלף השני שנת אלף תרנו) **והוא היה משונה מבני האדם ונראה כמו שאר הענקים מבני האלקים שהיו באותו הדור**. אמנם לְחָס היה פתחון פה להשיב על בנו ולומר שהסיבה שהוא יצא משונה וגדול ולא בצורת אדם רגיל, היא כי אשתו התעברה ממנו בתוך התיבה ושם היו אריות וחיות גדולות ומשונות זו מזו, ובפרט שהיו שם גם שָׁדִים שנכנסו לתיבה עמהם. לכן אשתו חשבה בהן או אפילו ראתה אותם בשעת התשמיש ויצא הוולד משונה בצורתו, שהרי הולד נוצר כפי המחשבה של הוריו בשעת המעשה. וזה בדומה לכך שפעם היו מלך ומלכה לבנים בעורם, ואף על פי כן המלכה שהתעברה מהמלך ילדה ילד פושי היות שבבית משכבה היו מצוירים צורת כושים והיא ראתה אותם בשעת מעשה (יידו בכ"ל למחבר 'שבט מוסר' באות קע).

נח ושלשת בניו היו ממונים בתיבה על כל ארבעת סוגי בעלי החיים. נח היה ממונה על החיות, שָׁם על הבהמות, חס על העופות ויפת על הרמשים (ילקוט ראובני' פרשת נח ד"ה 'המה וכל חיה' בשם 'סודי רזא', 'צמח דוד' למחבר שו"ת בית דוד פרשת נח דף לו ע"ב ד"ה ובעצם היום). וזה מה שנאמר "בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם וְחָס וְיִפֶּת בְּנֵי נֹחַ וְאַשְׁתֹּ נֹחַ וְשִׁלְשֶׁת נְשֵׁי בָנָיו אֵתָם אֶל הַתֵּבָה: הַמָּה וְכָל הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֶמֶשׂ עַל הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְכָל הָעוֹף לְמִינָהּ כֹּל צֶפֶר כָּל כָּנָף" (בראשית ז, יג - יז), שהפסוק הראשון לא אמר רק 'נח ובניו' אלא פירט את שמותיהם של בני נח "וְשֵׁם וְחָס וְיִפֶּת". וכן הפסוק אחריו פירט את כל סוגי בעלי החיים שמעל הארץ "הַחַיָּה" "הַבְּהֵמָה" "הָרֶמֶשׂ" "הָעוֹף", מה שלא נמצא בשום מקום אחר שמוזכרים כל המינים הללו יחד. וזה כדי ללמד שנח ובניו "הַמָּה" היו ממונים על כל בעלי החיים, כל אחד על מין אחר על הסדר. **אלא שהפסוק הקדים את הרמש לעופות כדי ללמד שהרמש הזוחל על הארץ הזדרז להיכנס לתיבת נח לפני כל השאר, כי לא היה יכול לעמוד אפילו במעט מי המבול מפני גובהו הנמוך** ('צמח דוד' למחבר שו"ת בית דוד פרשת נח דף לו ע"ב ד"ה ובעצם היום).

מטעם זה האריה הכיש דווקא את נח כאשר הוא איחר להביא לו את מזונותיו כי נח היה ממונה על מין 'החיות' והיו מזונותיו של האריה עליו. ולכן אף שנאסר התשמיש גם לבעלי החיים שהיו בתיבה, העורב קלקל ושימש מיטתו בתיבה. **כי העורב ראה את הממונה שלו חס ששימש מיטתו, והבין ממנו שלא נאסר התשמיש בתיבה**. ומטעם זה כאשר נח שלח את העורב, העורב חשד בנח שהוא חפץ באשתו העורבת ואמר "שמא לאשתי אתה צריך?" ונח הבין מכך שהעורב שימש בתיבה לכן אמר לו "רשע! במותר לי נאסר, בנאסר לי לא כל שכן?!" (ראה גמ' סנהדרין דף קח ע"ב). אמנם הכלב שגם שימש בתיבה לא היה לו ממי ללמוד ורק עשה לתאוותו, **לכן עונשו היה קשה יותר מהעורב** ('צמח דוד' פרשת נח דף לו ע"ב ד"ה ובעצם היום) **שנגזר על הכלב להיות נקשר לבת זוגו בשעת תשמישו** (גמ' סנהדרין דף קח ע"ב) **ושלא יוכל לפרוש ממנה, כך שתשמישו בזוי ביותר**. וגם הוא לא מזריע כל פעם שבוועל כי אם בקושי רב (יבן יהודעי' על גמ' סנהדרין דף קח ע"ב ד"ה כלב נקשר וד"ה אמנם מלבד).

על העורב נגזר כי תשמישו יהיה דרך הפה (גמ' סנהדרין דף קח ע"ב וראה רש"י שם ד"ה רק) וכך זרעו יעבור מפיו לפיה של בת זוגו (רש"י סנהדרין דף קח ע"ב ד"ה רק) ולא דרך מטה (יבן יהודעי' על גמ' סנהדרין דף קח ע"ב וד"ה אמנם מלבד) והוא דבר משונה מכל הבריות (הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה וידבר אלקים אל נח. ואף שכיום אין המציאות כן, יתכן שכך היה בעבר בון מסוים של עורבים שנכחד). **אמנם עונשו של חס היה קשה מכולם** ('צמח דוד' למחבר שו"ת בית דוד פרשת נח דף לו ע"ב ד"ה ובעצם היום) **ומפורסם לכל** (הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה וידבר אלקים אל נח). **לפי שהוא לקה בעורו** (סנהדרין דף קח ע"ב) **ויצא מהתיבה כשהוא מפוחם בעורו** (בראשית רבה' לו, ז). וזה נרמז בשמו 'חס' על החום ששזפתו והשחירו על דרך שנאמר "אַל תִּרְאוּנִי שָׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי שְׁשֻׁפְתֵי הַשָּׁמַשׁ" (שיר השירים א, ו) (והוספות הרד"ל' על פרקי דרבי אליעזר פרק כד אות ג ד"ה וכן י"ל חס שמו). **ואחריו יתקלל גם בנו פוש להיות לקוי בעורו** (רש"י סנהדרין דף קח ע"ב ד"ה לקה בעורו) **כעור ומפוחם** (בראשית רבה' לו, ז) **בגוון שחור** (פירוש 'הרוקח על התורה' פרשת נח פרק ח, ז ד"ה וישלח את העורב), כי הוא היה בנו הבכור של חס כפי שנאמר "וּבְנֵי חָם פּוֹשׁ וּמְצָרִים וּפּוֹט וּיְכַנְעוּ" (בראשית י, ו) ונולד מן הקלקול ונרשם בגוון אביו, ושחירותו התקיימה לכל הדורות (הרמ"ד וואלי פרשת נח ד"ה וידבר אלקים אל נח).

אשת חס התגלגלה בבתו של יפתח ועברה צרות רבות בגלל חטאיה

כאשר יפתח יצא להילחם במלך בני עמון הוא נדר לה' נדר "וַיִּדְרֹךְ יִפְתָּח נְדָר לַה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן יְהוָה לְיַדְּךָ אֶת בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי: וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלַתִּי בֵּיתִי לְקִרְיָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַה' וְהַעֲלִיתָהּ עוֹלָה: וַיַּעֲבֵר יִפְתָּח אֶל בְּנֵי עַמּוֹן לְהַלְחֵם בָּם וַיִּתְּנֵם ה' בְּיָדוֹ" (שופטים יא, ל - לב). **נדרו של יפתח לא היה כהוגן כי היה יכול לצאת לקראתו גמל או חמור או כלב ואיך יעלה עולה לה'?! לכן ה' השיב לו שלא כהוגן, וכאשר יפתח שב מהמלחמה בתו היחידה יצאה ראשונה לקראתו מפתח ביתו כפי שנאמר "וַיָּבֵא יִפְתָּח הַמְצָפָה אֶל בֵּיתוֹ וְהָיָה בְתוֹ יֵצֵאת לְקִרְיָתוֹ בְּתַפְסִים וּבְמַחְלוֹת וְרַק הִיא יַחֲיִדָה אֵין לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן אוֹ בַת" (שופטים יא, לד). וכשראה זאת יפתח הוא יצטער מאוד על כך שנאמר "וַיְהִי כִּרְאוּתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אֲהָהּ בְּתִי**

יפתח ידע שהנדר שנדר הוא שטות וסכלות ושגנאי לו אם יידעו אחרים שהוא הוציא מפיו נדר בלשון של כסילים ושוטים. לכן הוא היה יירא לפרש נדרו בפני שלשה חכמים שיתירו לו נדרו וגם לא הרשה לבתו לגלותו לסנהדרין, וכך לא מצאו לה פתח להתיר את הנדר (ראה 'מדרש תנחומא' פרשת בחוקותי אות ה). אך יפתח כן יתרצה לגלות העניין לפנחס שהיה גדול הדור כהן גדול ונביא, כי אפילו אם יישבו עמו שני חכמים נוספים לא יצטרכו לדעת משטות נדרו כי די בדיעת פנחס. **אמנם בשביל כבודו שהיה ראש קציני ישראל לא רצה ללכת לפנחס אלא שהוא יבוא אצלו ויתיר לו נדרו** (יאמרי בינה' לר' יוסף חיים מחבר ספר 'בן איש חי' סימן טו ד"ה 'הנה בודאי' וסוף ד"ה 'הנה כי כן'). **כי אמר "אני מלך** (ויקרא רבה' לו, ד) **וראש קציני ישראל** (יילקוט שמעוני' ספר שופטים רמז סז ד"ה ולפי שלא היה) **ואיך השפיל את עצמי** (מדרש תנחומא' פרשת בחוקותי אות ה) **ואלך לפני פנחס!?!"** (ויקרא רבה' לו, ד). אז הוא שלח אל פנחס שליח כי עליו להיוועץ עמו בדבר הנוגע לו עצמו וביקש שיבוא אליו. ומחמת הבושה בטעות נדרו לא גילה אפילו לשליח את פרטי נדרו, כי לא רצה שיוודע לשום אדם. (יאמרי בינה' למחבר ספר 'בן איש חי' סימן טו ד"ה הנה בודאי).

פנחס שהיה כהן גדול (ויקרא רבה' לו, ד) **ונביא, ראה שיפתח קורא לו בשביל צורכי עצמו ולא לצורך כלל ישראל לכן אמר "אין זה כבוד לכהונה גדולה ולנבואה שאני אלך אצלו, אלא הוא יבוא אצלי** (יאמרי בינה' סימן טו ד"ה הנה בודאי) **אם הוא צריך לי** (יילקוט שמעוני' ספר שופטים רמז סז ד"ה ולפי שלא היה), **שמי שצריך את הרופא בא אליו** (ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה לב ד"ה אח"כ כאשר אירע), **ועוד שהוא 'עם הארץ' ביחס אלי שאני כהן גדול בן כהן גדול"** (ויקרא רבה' פרשה לו, ד, 'מדרש תנחומא' פרשת בחוקותי אות ה). לכן כשיפתח הבין את משמעות נדרו הוא אמר לבתו **"אָהָה בְּתִי הַכְרַע הַכְרַעְתִּנִי וְאַתָּה הֵייתָ בְּעֶכְרִי"** (שופטים יא, לה) כלומר מצד הלשון **"הַכְרַעְתִּנִי"** שעתה יתגלה הדבר הזה, כי אני מוכרח לגלות לחכמים את לשון הטפשות של נְדָרִי הקריב לעולה את כל היוצא מדלת ביתי ושלא שמת ליבי אולי ייצא כלב או חזיר וכדומה. **"וְאַתָּה הֵייתָ בְּעֶכְרִי"** בגילוי הדבר, שלולא את שיצאת הייתי מקיים הנדר בכל אופן שיהיה ולא מגלה לאף אדם. ועל כך בתו השיבה לו שאם הוא חושש לזלזול כבודו שיקיים בה את נדרו (יאמרי בינה' סימן טו ד"ה הנה בודאי).

כיון שפנחס לא בא אל יפתח וגם יפתח לא בא אל פנחס, אז ביקש יפתח לקיים את נדרו. אך לשחוט את בתו כמו זבח של עולה ולשרוף אותה על גבי המזבח כקרבן עולה – לא מלאו לבו לעשות, כי אז הוא יתחייב עליה מיתה מן התורה בעצם קיום נדרו. **לכן התחכם לקיים את הנדר ולעשות את בתו 'קרבן עולה' על ידי מיעוט דמה וחלבה בתעניות כמה ימים ולילות רצופים ביחד עד שתסתלק ממנה נשמתה בריבוי הימים, כי מיעוט חלבו ודמו של האדם בתעניותו נחשב לו כאילו מקריב קרבן לה'.** ועל מיתתה באופן כזה הוא יהיה פטור מ'מיתת בית דין' ויתחייב רק 'מיתה בידי שמים' (ראה הסבר הדברים בגמ' סנהדרין דף עז ע"א בשם רבא ורש"י שם). ויפתח חשב כי היות שכוונתו בזה היא לשם שמים לקיום הנדר להעלותה עולה לה', לכן לא ינקום בו ה' ולא יהיה עליו חטא. **ואז הוא הכניסה במגדל ללא אכילה ושתייה וסגר עליה את המגדל, והמתין עד שידע בוודאי שיצאה נפשה ופתח את המגדל וקברה בתוכו או במקום אחר.** ועל כך נאמר **"וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת נְדָרוֹ אֲשֶׁר נָדָר וְהָיָא לֹא יִדְעָה אִישׁ וְתָהִי חֶק בְּיִשְׂרָאֵל"** (שופטים יא, לט) (יאמרי בינה' לר' יוסף חיים מחבר ספר 'בן איש חי' סימן טו ד"ה ואחר שראה).

יפתח טעה טעות גדולה בזה (יאמרי בינה' סימן טו ד"ה ואחר שראה) **וה' הענישו שכל מקום שהיה הולך היו אבריו נופלים ממנו ונקברים שם, וכך המשיך עד שלבסוף הוא מת.** וזה מה שנאמר **"וַיָּמָת יַפְתָּח הַגְּלָעָדִי וַיִּקְבֹּר בְּעָרֵי גְלָעָד"** (שופטים יב, ז) **"בְּעָרֵי גְלָעָד"** – הוא לשון רבים, כי חלקי גופו נקברו במקומות רבים (ויקרא רבה' לו, ד, 'בראשית רבה' ס, ג, ילקוט שמעוני' ספר שופטים רמז סז ד"ה ולפי שלא היה, ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה לב ד"ה אח"כ כאשר אירע). ולכן עונשו של יפתח היה דווקא בנשירת אבריו, כי הוא לא שחט אותה ממש כקרבן עולה אלא הרעיב אותה בתענית כמה ימים, ובכל יום היה מתמעט דם הנפש שלה איזה חלק עד שכלה לגמרי כל דמה ויצאה נפשה, וכנגד זה בכל יום היה נושר ממנו אבר אחד עד שנשרו כל אבריו והוא מת. וזה היה מדה כנגד מדה (יאמרי בינה' לר' יוסף חיים מחבר ספר 'בן איש חי' סימן טו ד"ה ככה יש לציר). **ועוד שאם יפתח היה מתיר את נדרו הוא היה מקריב עולה ממש במקום בתו, לכן דנו אותו משמים בנשירת אבריו כמו 'קרבן עולה' שעליה נאמר **"וְהַפְּשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנָתַח אֶתָּה לַנְּתִיחָה"** (ויקרא א, ו) (ישער הפסוקים' להארי"י ז"ל בסוף ספר שופטים ד"ה ויקבר בערי הגלעד).**

וכל זה עלה לבתו של יפתח משום שהיא היתה גלגול של אשת חם (ספר 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות ל ד"ה בת יפתח). **ועברו עליה צרות רבות בגלגול בת יפתח כדי לתקן מה שזנתה לפני כניסתה לתיבת נח. ולכן גם 'נשחטה' על ידי אביה** (ספר 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות ל ד"ה בת יפתח, 'גולל אורי' לר' מאיר ביקיאים ד"ה 'בת יפתח' בשם הרמ"ע מפאנו) **כדין אשת איש שזנתה שנאמר **"וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתוֹ אִישׁ אֲשֶׁת רַעִיָהוּ מוֹת יוֹמָת הַנְּאָף וְהַנְּאָפָת"** (ויקרא כ, ז) (עפ"י ויקרא כ, ז). והועיל לה מיתתה לתקן גם מה שפגמה כאשר שימשה בתיבת נח עם חם בעלה, בזמן ש'תשמיש המטה' היה אסור לכולם (יסדר הדורות' לר' יחיאל היילפרין האלף השלישי שנת ב"א תשפ"א ד"ה בת יפתח). ואולי משום כך עלה בלשונו של יפתח להזכיר למלך עמון את "סיחון" משום שאבי אומת 'סיחון' בא לעולם מאותה הזנות של אשת חם, וזה מה שנאמר על ידו **"וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכָיְם אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי מֶלֶךְ חִשְׁבוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבְרָה נָא בְּאַרְצְךָ עַד מְקוֹמִי: וְלֹא הָאָמִין סִיחֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֲבַר בְּגִבְלוֹ וַיִּנְאַסֵף סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיִּחַנּוּ בְּהִצָּה וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל: וַיִּתֵּן ה' אֶלֵהִי יִשְׂרָאֵל אֶת סִיחֹן וְאֶת כָּל עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל אֶרֶץ הָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא"** (שופטים יא, יט – כא).**

יפתח ובתו התגלגלו בר' חנניא בן תרדיון ובתו ותיקנו את מעשיהם

נשמות יפתח ואשתו ובתו התגלגלו בר' חנניא בן תרדיון באשתו ובבתו (ספר 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות סז). ופעם אחת תפסו הרומאים את ר' חנניא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה, מקהיל קהילות ברבים, וספר תורה מונח לו בחיקו. שאלו אותו "מדוע עסקת בתורה?" ענה להם "כי צונוי ה' אלוקי!". אז החליטו להוציאו לשריפה, וכרכו את גופו בספר תורה והקיפוהו בחבילי זמורות של גפן והציתו בהם את האש. והניחו ספוגין של צמר ספוגים במים על לבו כדי שלא תצא נשמתו במהרה. והיה ר' חנניא אומר שהוא רואה גוילי ספר תורה נשרפים ואותיות פורחות (גמ' עבודה זרה דף יח ע"א). וכאשר המוציא להורג הצית בו את האש, הוא היה רואה שהאש מצטננת ומתרחקת ממנו. אז נבהל המוציא להורג ואמר לו "רבי למה האור מתנהג כך?" ענה לו ר' חנניא "השבעתיו בשם קוני שלא יגע בי האש עד שאדע אם גזרו כן מן השמים" והמתין לו המוציא להורג (יסדר הדורות; לר' יחיאל היילפרין במערכת תנאים ואמוראים אות ח ערך ר' חנניה בן תרדיון).

אחר כך שאל המוציא להורג את ר' חנניא בן תרדיון "אם מרבה אני שלהבת ונוטל הספוגין שעל לבך לזרו המיתה אתה מביאני לחיי העולם הבא?" ענה לו "כן". ביקש שישבע לו ונשבע. וכך היה ויצאה נשמתו מהרה וקפץ גם הקוסטינר שהוא המוציא להורג לתוך האש ונשרף. אז יצאה בת קול ואמרה "רבי חנניא בן תרדיון והקוסטינר מזומנים לחיי העולם הבא" (גמ' עבודה זרה דף יח ע"א). ונגזר על ר' חנניא בן תרדיון למות כך כיון שהוא היה גלגול יפתח הגלעדי שהרג את בתו, והיה צריך לבוא על תיקונו על ידי שריפה על קידוש ה'. לכן אמרו רבותינו שר' חנניא בן תרדיון היה הוגה את שם ה' באותיותיו (גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות סז) ברבים (גמ' עבודה זרה דף יח ע"א) כנגד מה שיפתח אמר "וְאֶנְכִי פְצִיתִי כִּי אֶל ה' וְלֹא אוֹכַל לָשׁוּב" (שופטים יא, לה) (ספר 'גלגולי נשמות' אות סז). הרומאים גזרו מיתה גם על אשתו של ר' חנניא (גמ' עבודה זרה דף יח סוף ע"ב), והיא אכן נהרגה על מה שלא מיחתה בגלגול קודם ביפתח בעלה שלא להרוג את בתם בעבור הנדר. ורמזו ועל כך רבותינו כשאמרו שאשת ר' חנניא בן תרדיון נהרגה על שלא מיחתה בבעלה שהיה הוגה את אותיות ה' (ראה גמ' עבודה זרה דף יח ע"א) (גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות סז).

גם בתם של ר' חנניא בן תרדיון נתפסה על ידי הרומאים ונגזר עליה לשבת בקובה של זונות (גמ' עבודה זרה דף יח ע"א), שהוא מקום של המלכות ואליו היו נכנסים חיל הנמלך. וכמו שהיו נותנים לחיילים אכילה ושתייה קצובה בכל יום, כך גם עשו להם קובה של זונות להנאתם (בנייהו' למחבר ספר יבן איש חי' עבודה זרה פרק א ד"ה אזל נקוט). אז ברוריה אשת ר' מאיר אמרה לבעלה שזול הוא הדבר שבתם של ר' חנניא בן תרדיון שהיא גם אחותה תשב בקובה של זונות. לכן ר' מאיר לקח שלשה קבים של דינרים והלך לשם. ואמר לעצמו שאם לא נעשה בה איסור של זנות יתרחש לו נס ויציל אותה ואם כבר נעשה בה אז לא יהיה נס. ולשם כך ר' מאיר נדמה לפרש גוי ותבע את בתו של ר' חנניא לעבירה על מנת לנסותה. אז אמרה בתו של ר' חנניא "דרך נשים לי!" והוא ענה לה "אני המתין". אז היא אמרה לו "יש כאן עוד הרבה נשים יפות יותר ממני!". ומתוך כך הבין ר' מאיר שבתו של ר' חנניא בן תרדיון לא חטאה. לכן הוא הלך לשומר וביקש לשחררה, ובתמורה נתן לו את הדינרים ואמר שחצי יהיה לו וחצי לשחד את השלטון, ואם יקלע למצב סכנה יגיד "אלהא דמאיר ענני!" ויניצל (גמ' עבודה זרה דף יח ע"א).

השומר נעתר לבקשתו ושחרר את בתו של ר' חנניא בן תרדיון. וכאשר נודע הדבר למלכות תפסו את השומר והעלוהו לגרדום. מיד אמר השומר "אלהא דמאיר ענני!" ולא היו יכולים לתלותו והורידוהו. אז הוא סיפר לתליינים את המעשה שהיה עם ר' מאיר והלחש שנתן לו להינצל. מיד רצו הרומאים לתפוס את ר' מאיר, וכיון שלא מצאוהו תלו את ציור דמותו בפתח רומי ואמרו שמי שרואהו יביא אותו לשלטון. יום אחד ראה אותו רומאי אחד ורץ אחריו לתופסו (גמ' עבודה זרה דף יח ע"א). אז ר' מאיר ברח מפניו ונכנס לתוך בית זונות וטעם באצבעו מאיזה תבשיל של גוי. ואלהו הנביא בא ונדמה לאחת הזונות שם והיה מחבק את ר' מאיר (ראה גמ' עבודה זרה דף יח ע"א) (בנייהו' על גמ' עבודה זרה דף יח ע"ב ד"ה בשולי נכרים). וכשראו הרומאים דברים אלו אמרו "חס ושלום! אם זה שרדפנו אחריו היה ר' מאיר לא היה עושה כך" ועזבוהו. אחר כך ר' מאיר ברח מארץ ישראל לבבל (גמ' עבודה זרה דף יח ע"ב). והטעם שאלהו הנביא הציל את ר' מאיר בדרך מגונה כזו, היה כדי ללמדו שכל מה שזכה לנס הוא בשביל המצוה שהציל את בת ישראל הצדקת מטומאת הזנות (בן יהוידע' מסכת עבודה זרה דף יח ד"ה אתא אליהו זכור לטוב).

וכל זה קרה לבתו של ר' חנניא בן תרדיון כיון שהיא היתה גלגול נשמתה של בת יפתח. ועל מה שמתה לכאורה שלא כדין מחמת הנדר של אביה יפתח הגלעדי, לכן היא כעת ניצלה מידי הרומאים (גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות סז). ועל אף שהיא גם היתה גלגולה של אשת חם אשר זנתה לפני הכניסה לתיבת נח – בכל אופן היא ניצלה כעת, כי כבר נתקנה נשמתה בשחיטת בת יפתח. ומטעם זה בתו של ר' חנניא בן תרדיון לא חטאה בקובה של הזונות, כי שמרה על עצמה שלא לחטוא חלילה בזנות כפי שנכשלה בגלגולה הראשון באשת חם. ולכן ר' מאיר ניסה אותה כדי לראות אם היא שינתה מעשיה מהגלגול הראשון באשת חם, וכשראה שהיא כשרה הציל אותה מהמקום ההוא. וזה נעשה באמצעות השומר שהיה לו שייכות אל בתו של ר' חנניא בן תרדיון (ספר 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות ל), כי הוא היה גלגול חם בעלה הראשון ותיקן אותו על ידי הצלת הבת שהיתה למעשה אשתו בגלגול הראשון (גולל אורי' לר' מאיר ביקיאים ד"ה 'בת יפתח' מהרמ"ע מפאנו). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.

העלון גם לעיוני נשמות: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, בריה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל	העלון גם לעיוני נשמות: ציונה שושנה בת חנה במזן ז"ל, אליהו בן גובקר ז"ל, שרה בתחיון חיה חיה רחא"ל	העלון גם לעיוני נשמות: אהרון בן עזיזה... ארלט עליה בת פורטון מסעודה ז"ל	העלון גם לעיוני נשמות: יוסף מנחם בן אהרון מננה מרן בת מנטה לבית משפחת סימון ז"ל	העלון גם לעיוני נשמות: רחל בת גרשון הולדת משרה אשת דוד ז"ל	העלון גם לעיוני נשמות: אליהו בן גיט ז"ל	העלון גם לעיוני נשמות: העלון גם לעיוני נשמות: השליפה של אברהם יוסף בן פרידא חזיה ז"ל	העלון גם לעיוני נשמות: לנהלת: יהודית בת רודה רוזיטה וכל משפחתה
ניתן להקדיש את העלון לרפואה או לעילוי נשמת בט"ל וכן ניתן לשלוח הערות/הארות ולקבל את העלון במייל tora.haim@gmail.com							